

svakom putopiscu
poklanjamo naočale

arnette
www.arnette.com

Najviše ceste

PIŠE I SNIMA: ANTE KARDUM

Alpe su nepresušan izvor zavojitih cesta, nadmorskih visina, lijepih vidika i krajolika te vrlo ugodnog osjećaja nakon vožnje. No u većini slučajeva vozači se drže asfaltiranih cesta, dok one makadamske tek poneko spominje, a upravo one vode do najviših visinskih kota i nude puno zanimljivosti u vožnji pa otkrivanju ono malo slobodnog prostora koji još nije komercijaliziran. Stoga je Osječanin Ante Kardum sa svojom vjernom Yamahom Tenere odlučio provesti nekoliko dana u zapadnim Alpama, u regiji Piemont, koju dijele Italija i Francuska. Donosimo njegova prava off road iskustva.

Vožnju od Osijeka do gradića Bardonecchie nema potrebe posebno opisivati - bilo je to monotonih 1.100 km uglavnom po skupoj autocesti kroz Italiju. Nakon dosta detaljnog istraživanja po internetu, ispostavilo se da je jedini kamp u gradu u kojem se može podići šator, kamp Bokki na samoj granici Italije i Francuske, u podnožju uspona na omanji prijevoj. Kamp će mi biti svojevrsna baza iz koje ću odlaziti na jednodnevne izlete, a u šatoru ću ostaviti većinu stvari, osim najnužnijih koje su mi potrebne u slučaju kvara ili bušenja gume. Kampiranje nije baš jeftino i stoji 20 EUR po danu samo za šator. Prijavljujem se na recepciji na kojoj radi vrlo lju-

bazan mladi bračni par; kopiraju mi putovnicu i mole da ostavim broj GSM-a, obzirom da idem na offroad, zlu ne trebalo, te mi ostavljaju svoj broj mobilnog telefona. Razveselio me vrlo profesionalan i srdačan pristup, dosada to još nisam imao priliku sreći. U kampu susrećem i nekoliko Nijemaca na sličnom zadatku, koji su tamo već nekoliko dana. Uz večernje pivo prikupljam informacije od ljudi koji su već nekoliko godina prisutni u ovim krajevima na vožnji izvan asfalta.

Nakon kišne noći osvanulo je vedro, vrlo hladno i vjetrovito jutro. Kamp je smješten u svojevrsnom usjeku i tu je gotovo uvijek vjetrovito, a navečer i vrlo hladno. Prvi na popisu uspona jest

Assietta

Piemonta

Coll Sommeiller, trenutno najviša cesta u Alpama, koja vodi do kote 3.005 mnv, a ako imate sreće da nema ostataka snijega i spremni ste malo riskirati, može se u visinu još stotinjak metara.

Do malog idiličnog sela Rochemolles

vodi najuža asfaltirana cesta kojom sam se do sada vozio, a iza sela se nastavlja osrednji makadam. Uspon je postupan i nema jako strmih dionica, tako da je Sommeiller dostupan i vozačima ne-enduro motocikala, samo treba malo opreza i puno strpljenja. Vidi-

ci su zaista fantastični, pogotovo kada se cestom dovučete do 3.000 mnv i pro-matrate okolne vrhunce iz pričiđe pers-pektive. Promet je potpuno zanemariv, može se reći da tek tu i tamo netko nale-ti, uglavnom lokalci ili poneki enduro motocikl ili 4x4 terenac. Na kraju ceste se nalazi malo jezerce, Lake Sommeiller, pored kojeg je do prošle godine bila sta-ra i trošna zgrada žičare koja nikada ni-je bila u funkciji; sada je sve očišćeno i uklonjeno i zaista se osjeća miris «pri-rode». Osim malog jezera i tri koplja na kojima su se prije vijorile zastave, nema apsolutno ničega! Nedugo nakon mene dolazi par u Nissanovom terencu i na displeju očitavam temperaturu od toč-

no +1 °C uz vrlo jak vjetar. Ukupno do vrha i natrag ima oko 40-tak kilometara makadama.

Zaista vrijedi doći ovamo!

Put me dalje vodi do nekoliko oman-jnih asfaltiranih prijevoja s kojih pro-matram sljedeće odredište, Mt. Jafferau s istoimenom ruševnom utvrdom na samom vrhu. Nakon kraćeg motanja po okolnim selima uspijevam pronaći put kojim trebam krenuti. Treba naći znak na kojem piše Pramand, a to je također utvrda uz koju se usput prolazi. Do For-te Pramanda sam se dobro ornožio una-toč prohladnom vremenu - bezbroj zavoja na osrednjem makadamu i neko-

U Piemontu se nalaze i najpoznatije makadamske ceste, omiljena meta vozača enduro motocikala, kojih sam, moram priznati, sreo puno manje nego sam očekivao.

Fort Pramand

liko ogromnih kanala na cesti, valjda ih je netko iskopao radi slijevanja oborinskih voda. Utvrda Forte Pramand zaista je vrijedna posjeta: bezbroj puškarnica, kanala poput katakombi, prostorija u kojima su se držali konji i topnička municija, sve davno napušteno i ruševno. Krajolik iza Pramanda jako podsjeća na uzdužnu Velebitsku cestu na području Ravnog Dabra. Ima i nekoliko tunela kao na Velebitu, s razlikom što je ovdje jedan tunel dug točno 900 m, te vrlo uzak, mračan te pun vode i kamenja. Unatoč svemu, ovo je jako zanimljivo mjesto za vožnju. Nakon tunela Jafferau cesta se desno odvaja za Mt. Jafferau, do kojeg ima još 7-8 km vožnje. Nakon prolaska kroz manji usjek između litica otvara se fantastičan pogled na голу visoravan, na čijem vrhu je 300-tinjak godina stara utvrda Jaffe-

rau, ili bolje rečeno, njezini ostaci. Prizor je to kakav do sada nisam imao priliku vidjeti, djeluje pomalo jezovito i ostavlja dojam strahopoštovanja. Zadnjih nekoliko serpentina do podnožja utvrde treba odvoziti poprilično oprezno, cesta je jako klizava, tj. sastoji se od kocaka kamena koje su ispolirane od starosti i ne prevelikog prometa. Parkiram Tenerku u podnožju utvrde, te se penjem okolnim

Jafferau tunel

Muzej Bramafam

Jezero Sommeiller

stazama do samog vrha. Zanimljivo, za lijepa vremena s vrha utvrde se vidi kamp u kojem sam ostavio šator, jednako kao što se iz kampa vidi vrh planine, no ne i utvrda, koja je ipak malo predaleko. Pogled se s vrha planine-utvrde pruža se na sve četiri strane svijeta, treba se samo okretati oko svoje osi. Nadmorska visina je 2785 mnv.

Mrtvačka glava s dvije kosti

Pri povratku sa Jafferaua odabirem drugi put za silazak koji vodi pored još jedne posjeta vrijedne stare utvrde - Fort Foens. No, cesta koja vodi dolje, do mjesta Savoulx, zahtijeva malo hladniju glavu, na što upućuje i znak na početku, mrtvačka glava s dvije kosti. Imao sam sreće jer mi se pri spuštanju pregrijala zadnja kočnica i potpuno otkazala poslušnost, no to se dogodilo pri samom kraju spusta. To je bila i najstrmija cesta kojom sam do sada prošao u životu, niti jedna do sada nije joj po nagibu bila ni blizu. I u kampu sam imao sreće jer su

susjedi Nijemci imali kočione tekućine, pa sam to popodne malo šarafio po motoru i donekle osposobio kočnicu.

Iduće odredište je Assietta, visoravan od Suse do Sestrierea, preko koje vrluda neasfaltirana cesta na visini oko 2500 mnv, duga 60 km. Mjesto je to gdje se može vidjeti puno povijesnih detalja, opisa bitaka, mnoštvo starih ruševnih tvrđava i topničkih baterija, raznih spomenika i križeva. Uspon počinje iz mjesta Susa na prijevoj Finestre. Bilo je teško naći pravi put jer nigdje ništa ne piše, a iz karte 1:150.000 ne može se jasno očitati iz kojeg sela se ide na Coll Finestre. Srećem jedan (ponovno njemački) BMW GS s istim problemom i na kraju nalazimo put. Dio uspona vozimo zajedno, a onda svatko na svoju stranu. Prelazim prijevoj Finestre i penjem se lagano do Assiette. Nigdje apsolutno nikoga, sreo sam u nekoliko sati provedenih gore jedan auto i obišao me jedan hard-enduro motocikl. Nakon osrednjeg i debelo precijenjenog ručka u Sestriereu produžujem prema francuskoj

granici i uspinjem se do jezera Lago Nero, također zanimljivog mjesta, pogotovo za ljubitelje prirode. Produžio sam dalje uzbrdo još nekoliko kilometara, dok nisam naišao na znak o zabrani prometa, a i bilo je već poslijepodne i trebalo je još dosta voziti do kampa, pa sam lagano okrenuo natrag.

Tu večer je u kampu bilo jako hladno i vjetrovito, pa smo se grijali uglavnom ispijajući pivo i razgovarajući o događajima s putovanja. U kampu su bila i dvojica sa hard-enduro GasGas motorima, koji su pikirali termin za uspon na Mt. Chaberton zahtjevnom i opasnom cestom. I zabranjenom, naravno.

Adrenalinsko mjesto Coll Mulattier

Sutradan me put vodi do još jednog prijevoja iznad grada - Coll Mulattiera. To je već mjesto koje izaziva lučenje adrenalina: strm uspon i vrlo loša cesta izbrazdana dubokim kolotrazima, s velikim komadi-

ma kamenja. Nažalost, nekoliko kilometara prije vrha cesta je odvaljena u dužini od 10-tak metara i nije moguće jednostavno proći, a kozjim i biciklističkim putem okolo nisam imao volje isprobavati sreću. U podnožju uspona na Mulattieru nalazi se vojni muzej u tvrđavi Bramafan. To je nezaobilazno mjesto koje svakako valja posjetiti jer je količina izložaka impozantna - sva moguća vojna oprema iz perioda oko I. svjetskog rata i još stotinjak godina unazad. Tvrđava se nalazi oko 2 km od glavne ceste za Bardonecchi i većina turista niti ne zna da je nedaleko u šumi tako velik vojni muzej. Nisam ni ja znao dok nisam krenuo na Mulattieru.

Sutradan ponovo kući monotonom talijanskom autocestom, u nadi da će se ponovo ukazati prilika da dođem u ove krajeve i istražim slabo poznate ceste kojih u ovome kraju ima prilično mnogo. I mali savjet: ponesite minimalnu količinu stvari i koristite prave terenske gume, prilično će vam olakšati putovanje. ■